

կըլեցընեն որ դիրտը տակը իջնայ, ու վրայի կապած փրփուրը կըհանեն: Թէ որ շաքար դարձած Թափանցիկ մեղր ալ ելլէ՝ ան ալ պէտք է առանձին զատել:

Սեղըը հանելէն վերջը մոմոտ դիրտը լեցուր խալկինի մը մէջ. կէսէն աւելի՝ 40 կամ 50 աստիճան տաքու. Թեամբ ջուր դիր վրան, այնչափ որ առանց Թափելու կարենաս խառնել, Թէ որ ջուրը դուրս Թափի, պակսեցընելու է կրակը, իսկ Թէ որ մոմը սկսի վեր ելլել սաստիկ Թափելու չափ, պէտք է վրան քիչ մը պաղ ջուր լեցընել, ինչուան որ այսպէս մեղրամոմը հանելով զատուի աղտէն, ետքը լաթէ մը կանցընես, ու քիչ մը պաղելուն պէս ջրին մէջէն կըժողվես որ բաւական մաքրուած կըլլայ:

Սոմը ճերմկցընելու համար աս դիւրին դիւտը հնարած են մոմագործները: Եւանցքի՝ վրայ առած գլան մը ունին, որ ինչուան կէսը ջրին մէջ է՝ մասնաւոր աւազանի մը կամ որ և իցէ տաշտի մէջ. ետքը մեղրամոմը խալկինի մէջ տաք ջրով հալեցուցած կամաց կամաց կըվազցընեն գլանին վրայ, ու մէկ կողմանէ գլանը կըդարձընեն. ասով ան կաթած մեղրամոմը շերտ շերտ բարակ կտորներով կիյնան ջրին մէջ. անոնք ժողվելով արեգական ու առաւօտեան ցօղի մէջ կըփռուեն լաթերու վրայ. Թէ որ ցօղ չիջնայ՝ ջուր պէտք է ցօղել: Եւ գլանէ անցընելու գործողութիւնը կրկրկնեն, ու քանի մը անգամէն կըլլայ ճերմակ մաքուր, բայց քամիի ու փոթորկի ատեն պէտք է դուրս Թողուլ փռած մեղրամոմը, ապա Թէ ոչ, աւազ ու փռի կըլեցուի վրան: Կարելի է նաեւ շուտ մը ճերմկցընել մասնաւոր քիմիական գործողութիւն, բայց մեղրամոմը գէշ հոտ կուտայ վառելու ատեն, և աղէկ ալ չվառիր:

1 ՄԻԼ:

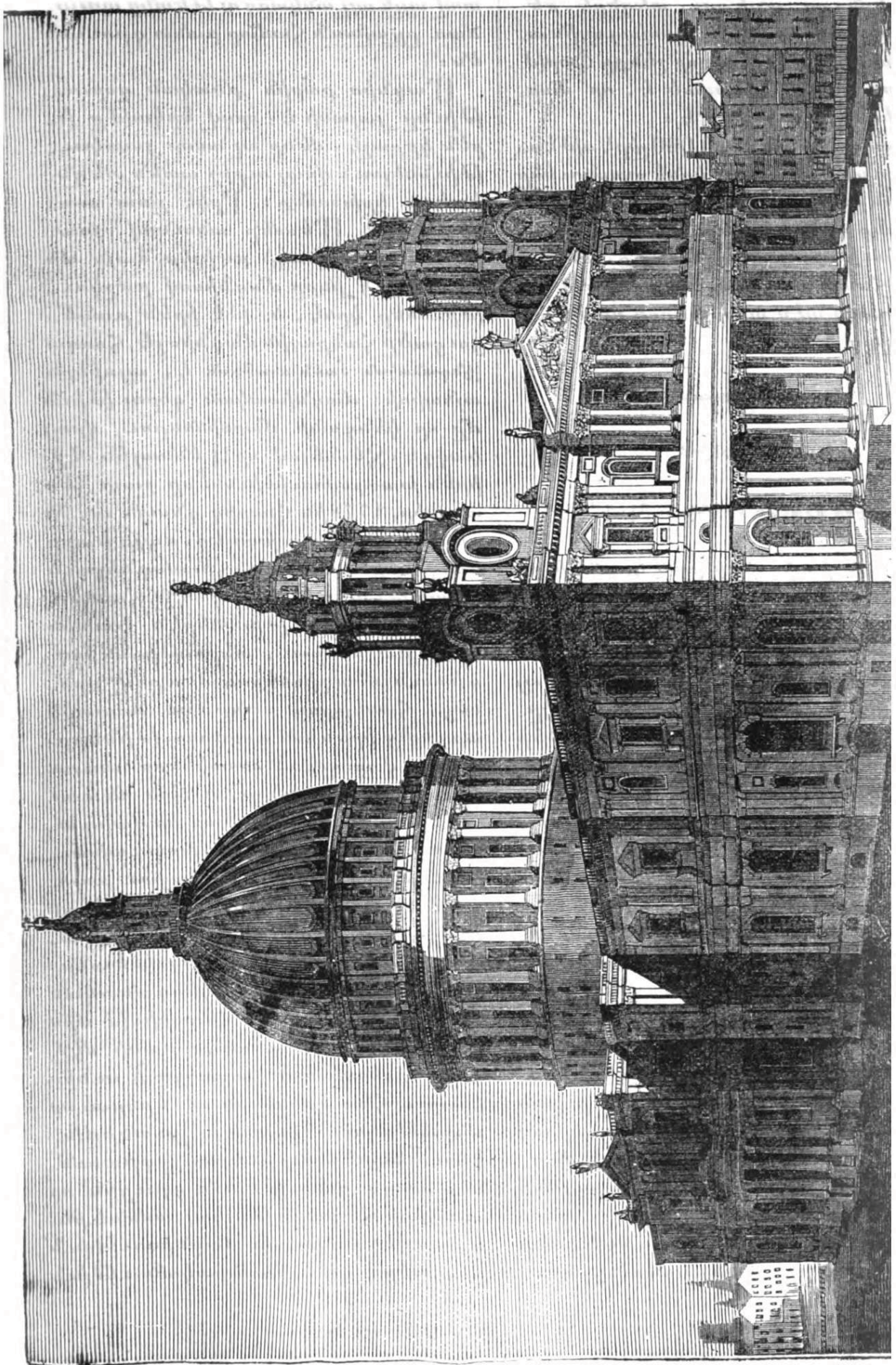
ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՇԽԱՏԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

1 Նոյրայի սուրբ Պօղոս եկեղեցին:

1 ՈՆՏՐԱՅԻ մայր եկեղեցին, որ Պօղոս առաքելոյն անուանով շինուած է, քրիստոնէութեան երկրորդ տաճարը կըսեպուի հռոմի սուրբ Պետրոսէն ետքը. բայց աս բաղբատու Թիւր ճարտարապետական ձևին կողմանէ միայն հասկընալու է, որ յունական ու հռոմէական ոճէն բաղադրուած է. ապա Թէ ոչ, միջին դարու փառաւոր եկեղեցիները շատ աւելի հոյակապ ու գեղեցիկ են. ինչպէս Կոստանդնուպօլսոյ Լայա Սոփիան, ի ենետիկի սուրբ Սարկոսը, ի իլանի ի եննայի Սենայի փիղայի մայր եկեղեցիները, և այլն:

Եւ եկեղեցւոյն ճարտարապետ եղած է ի բեն անուանով անգղիացին. շէնքը սկսեր է 1672ին, ու 1710ին լմնցեր է. ի բեն շէնքին առջի քարը դրեր է, և իր որդին վերջինը: Եւ որ ձևը յունական խաչի ձև է, քի երկու Թւերը՝ երկայնութենէն կարճ է, և բոլոր եկեղեցին իրեք բաժնուած է՝ այլ և այլ ներս մտած մատուռներով: Երկայնութիւնը արեւելքէն արեւմուտք՝ 570 իտալական ոտք է, իսկ լայնութիւնը 311, մէկտեղ առնելով դրսի կիսաբոլոր գաւիթներն ալ՝ որ խաչին Թւերուն երկու ծայրերն են: Եւ ջրտեղը մեծ գմբէթ մը կայ՝ բարձրութիւնը 33 ոտք. գմբէթին ներսի կողմի տրամագիծն է 100 ոտնաչափ, դրսինը 145: Դա կատը երկու տեսակ ճարտարապետական կարգով շինած է, մէկը կորնութեան, մէկալը խառն. և ճակատին երկու կողմը մէյմէկ զանգակատուն կայ, զանազան սիւններով բուրգերով ու գեղեցիկ քարերով զարդարուած:

քարերն ալ այլևայլ տեղերէ բերուած, ինչուան հին Տրովադային աւերակներէն: Իսկ բոլոր շէնքը Փորթլանտի քարով շինուած է, որ մարմարիոնի պէս կարծր է:

Նախքը ոմանք 810,000 լիւրէ սթէնլին եղած է կրսէն, որ կընէ տասնուինը միլիոն չորսհարիւր քառասուն հազար ֆրանք: Եւ եկեղեցւոյն ներսի գեղեցկութեանը վրայ խօսելիք չունինք, որովհետեւ անգղիացւոց ամէն եկեղեցիներուն պէս ասոր ներսի կողմն ալ անզարդ է:

ԳԻՏԵԼԻԲ

Լէնդանական Ժագնիստութիւն:

ԱՍ փափաքելի բան էր մեզի որ միշտ աղէկ օրինակ առնելու և խելք սորվելու բաներ դնէինք մեր օրագրին մէջ, մանաւանդ Լըրոպայի գիւտերուն ու բարեկարգութիւններուն վրայ խօսելու ատեն: Սեղք որ հարկը կըստիպէ զմեզ՝ երբեքն այնպիսի նիւթեր ալ դնելու որ թէպէտ ծիծաղական կամ նաև փնասակար են, բայց Լըրոպայի գիւտ ըլլալով՝ կրնան մեր ազգին մէջ ալ շուտ կամ ուշ տարածուիլ, և տկարներուն կամ տգէտներուն փնասակար ըլլալ: Եւ պատճառաւ օրագրիս 233 երեսը նմանաբուծութեան արհեստին վրայ համառօտ տեղեկութիւն մը տուինք. նոյն մըտքով ալ հոս կենդանական մագնիսութեան վրայ խօսինք: Սիայն թէ հիմակուրնէ կըզուրցենք որ նմանաբուծութիւն թէպէտ օգտակար բան չէ, բայց փնասակար բան ալ կրնայ չսեպուիլ. իսկ աս կենդանական մագնիսութեան փնասները խիստ յայտնի են, և օրէ օր յայտնի կըլլան. անոր համար աս օրերս Փարիզու մէջ քանի մը հոգի այսպիսի խաբէական արհեստով

տով այլևայլ անկարգութեան պատճառ ըլլալուն համար բանտ դրուած են:

Սագնիս քարին՝ բնական զօրութիւնը յայտնի է, որով երկաթը իրեն կըքաշէ. մենք ալ ասոր յատկութիւններուն վրայ ուրիշ ատեն տեղնիտեղը կըխօսինք: Եւ շատ տարի առաջ Սեսմեր անունով խաբէայ գերմանացի բժիշկը ձայն մը հանեց թէ ինքը մագնիսով բժշկութիւններ կընէ, և թէ իրեն բանեցուցածը հանքային մագնիս չէ, հապա կենդանական Ժագնիստութիւն է, այսինքն այնպիսի մագնիսական զօրութիւն մը որ կենդանի մարմիններու վրայ կազդէ: Տեսնելով որ Սեսմային մէջ իրեն խարդախութիւնները շատ չեն անցնիր, 1778ին Փարիզ գնաց. առջի բերան շատ մարդ խաբէց, բայց ետքը՝ իրեն վազող հիւանդներուն շատութեան և անոնց մէջ հանդիպած անկարգութիւններէն շատին աչքը բացուեցաւ, տերութիւնն ալ գիտուն մարդիկներու ձեռքով քննեց, հասկըցաւ բանը, ու սաստիկ արգիլեց իրեն ան գործողութիւնները. ուստի վաստըկած ստակները առաւ գնաց իր հայրենիքը, և հոն մեռաւ 1815ին: Օարմանք է որ իր վարդապետութիւնը կամ թէ խարդախութիւնը իրեն հետ չվերջացաւ բոլորովին, և Վաղղիայի ու Վերմանիայի մէջ շատ միամիտ մարդիկ խել մը ատեն հաւտացին իրեն դրութեանը: Սեսմեր կըսէր թէ կենդանական մագնիսութիւնը մէկ հեղանիւթ մըն է որ ամէն տեղ ու ամէն բանի մէջ կայ, և անով մեծ կապակցութիւն ունին իրարու հետ երկնային ու երկրաւոր մարմինները: Պայլէի, Ֆուանքլէն, Լաուազիէ և ուրիշ երեւելի գիտուններ ստոյգ քննութեամբ ցցուցին՝ որ այսպիսի հեղանիւթ չկայ ամենեւին, և ատ կենդանական մագնիսութիւն ըսուածը (որ Սեսմերականութիւն